

ne vise alle de forskelle, bondekulturen rummede.

Det er imidlertid muligt også at anlægge et videre syn på fremkomsten af Dansk Folkemuseum netop på denne tid. I den sidste trediedel af forrige århundrede var gårdejerne på vej fremad, politisk vendt mod resterne af de nationalliberale og med krav om parlamentarisk magt, økonomisk båret af andelsbevægelsen og kulturelt af højskolerne. Det er nærliggende, at denne gruppe af befolkningen måske kun ubevidst savnede et museum, der kunne vise dens forudsætninger og fremskridt, og Bernhard Olsen blev den, der virkelig gjorde tanken. Havde han ikke været der, ville et museum for bondens kultur alligevel været kommet, omend forsinket og under en anden form. Nu er samfundet et andet, da det gælder om at vise arbejderens fortid, og tanken om denne opgave er allerede fremsat.

Helge Søgaard

Kai Edvard Larsen: *En sønderjydsk pressemand*. (Wøldike, 1979). 171 s., ill.

Fhv. redaktør Kai Edvard Larsen, Sønderborg, har efterhånden et større historisk forfatterskab bag sig. I denne bog biograferer han Dybbøl-Postens redaktør Andreas Grau (1883-1935), som han selv har arbejdet sammen med i ungdommen. Andreas Grau var den yngste af de sønderjyske førere under fremmedherredømmet. Som ganske ung blev han den ledende i et ungdomsforeningsarbejde. Det var en vigtig organisationsform, som den danske bevægelse relativt sent tog op. Desuden blev Grau pressemand som mange andre af de sønderjyske ledere. Bogen om ham er blevet en velskrevet og letlæst fremstilling, som giver et le-

vende billede af Graus liv og tid og af hans politiske indsats, uden at udtrykke kontroversielle meninger. Af utrykt kildemateriale er brugt Graus privatarkiv; men mærkeligt nok har forfatteren ikke udnyttet de mange breve fra Grau, der findes rundt om i andre private personarkiver i Rigsarkivet og landsarkivet i Åbenrå.

Dorrit Andersen

Knud Thestrup: *Alberti* (Det Schønbergske Forlag, 1979). 199 s., 134,50 kr.

Mens Knud Thestrup 1968-71 var justitsminister, passerede han dagligt et portræt af sin forgænger P. A. Alberti, som altså ikke er udslettet i ministeriets hukommelse. Det har inspireret Thestrup til at skrive en bog om Alberti, med hvem han anfører at have det til fælles, at han har brugt megen tid i sparekassernes tjeneste samt siddet i (tysk) fængsel. Grundlaget er dels åbne kilder som Rigsdagstidende, Ugeskrift for retsvæsen og arkivalske i form af visse procesakter i Landsarkivet f. Sjælland. På forhånd skulle man synes, at en jurist og politiker som Thestrup havde gode forudsætninger for at analysere både Albertis kriminelle transaktioner og hans virksomhed som justitsminister. Desværre skuffes man. Udredningen af Albertis besvigelser refererer stort set dommen og dens præmisser uden egentlige forsøg på at forklare for ikke-regnskabskyndige, hvad det egentlig var, Alberti foretog sig (f.eks. Det Scholdanske-Cloettaske byggeforetagende, s. 32-34). Forklaringen på, hvorfor besvigelserne kunne gå upåagtet hen, bygger fortrinsvis på senere trafikminister Hassing Jørgensens redegørelse, der ordret citeres i lange passager. På samme måde gælder det, når rettergangens

forløb skildres. Her citerer forfatteren grundigt fra Otto Rung: Fra min Klunketid. Alt i alt må man slå fast, at beskrivelsen af forbryderen Alberti ikke rummer noget nyt.

Det samme gælder skildringen af Alberti som politiker. Forfatteren synes ikke at kende de allerede eksisterende behandlinger heraf, og han har ikke sat sig for blot ved stikprøver på grundlag af justitsministeriets akter at gennemgå udvalgte områder af Albertis lovgivning og administration. Hertil egner f.eks. Albertis strid med det kongelige sundhedskollegium sig, en strid som Kong Frederik VIII blandede sig i ved at skrive anonyme artikler i Berlingske Tidende. Den endte med, at Alberti ganske simpelt ophævede kollegiet, hvorved grundlaget for en mere tidsvarende styring af lægevæsnet blev lagt. Det er en sag, som er velegnet til at belyse, hvorledes Alberti som politiker søgte at gavne det store flertal af den danske befolkning, som jo efter folketingsparlamentarismens knæsættelse havde sat ham på den post, han bestred. Det er mærkeligt, at forfatteren ikke klarere ser, hvorledes Albertis taktik på den ene side er bundet heraf, og på den anden side af de indrømmelser, som landstingets højreflertal krævede. Hvis man samlet vurderer Albertis politik, tror jeg, den – selvfølgelig målt med datidens målestok – får et mere socialt præg, end man almindeligt forestiller sig og vil vise sig langt mindre vilkårlig, end den fremtrådte i datidens agitation. Hvorledes er det f.eks. tænkeligt, at en embedsmand som departementschef M. P. Friis ville have dækket en minister, hvis embedsførelse var korrump? Tænk om forfatteren med sin mangeårige erfaring som dommer, folketingsmand og justitsminister ville have brugt tid på at besvare et sådant spørgsmål og vurdere sin forgængers virksomhed på grundlag af

førstehåndskilder og ikke blot ved referater af rigsdagsdebatten.

I forordet beklager forfatteren, at hans syn har svigtet ham under bogens udarbejdelse. Den rummer da også en del fejl, hvoraf kun nogle er rettet ved et indlagt blad. Således er f.eks. Albertis ægteskabelige forhold ukorrekt gengivet. Noteapparatet er helt utilfredsstillende, og bogen har ikke noget indeks.

Tilbage bliver, at forfatteren har samlet og tilgængeliggjort en række data, som ellers er spredt rundt om, og det er kun godt, blot bogens udgivelser ikke blokerer for eller vanskeliggør tilkomsten af en bedre bog.

Tage Kaarsted

Helge Larsen: *Avis, egn og folk*. (Holbæk Amts Venstreblad, Holbæk 1980) 204 sider ill.

I anledning af Holbæk Amts Venstreblads 75-års jubilæum har avisen udsendt en jubilæumsbog, der ikke kun behandler avisens udvikling i de forløbne 75 år, men også forsøger at finde en forklaring på, at det netop blev den, og ikke en eller flere af de fire aviser, der i forvejen havde hovedsæde i Holbæk, der undgik bladdøden.

Bogens første trediedel er en beskrivelse af de politiske og sociale forhold, der gjorde sig gældende på Holbækegnen. Netop i disse forhold søger forfatteren en del af forklaringen på, at Holbæk Amts Venstreblad blev egnens eneste blad med hovedsæde i Holbæk. Bondevennebevægelsen i Holbæk amt gjorde siden 1840'erne amtets by der tidligt bevidste og kritiske over for enevælde og stændersamfund. En holdning der gav sig udslag i, at der i Holbæk amt mellem 1849 og 1920 ikke blev valgt en eneste højremand til Folketinget. Men det er ikke kun de poli-